

Kamp Beverlo-Katersdelle

Beringen, Limburg

2024D210

ARCHEOLOGIENOTA

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

BUREAUONDERZOEK

VLAAMS ERFGOED CENRTRUM [VEC]

2440 GEEL

LIESDONK 5

AUTEUR:

Kim Aluwé

ERKEND ARCHEOLOOG:

K. Aluwé (OE/ERK/Archeoloog/2021/0029)

© Vlaams Erfgoed Centrum VEC, Geel, 2024

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Vlaams Erfgoedcentrum VEC. Vlaams Erfgoedcentrum VEC aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL	1
INLEIDING	2
1. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN	3
1.1 Administratieve gegevens	3
1.2 Synthese	5
1.3 Gemotiveerd advies	6
BIBLIOGRAFIE	7
BIJLAGE	8

INLEIDING

De initiatiefnemer plant het herstellen van de natuurlijke afwatering ter hoogte van Katerdelle te Kamp Beverlo in Beringen. De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt 3275m², de gecombineerde oppervlakte van de geplande bodemingrepen bedraagt eveneens 3275m².

Het projectgebied situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als militair gebied. Het plangebied situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologie te verwachten valt. Wel ligt het plangebied binnen een beschermd cultuurhistorische landschap, nl. het heide- en stuifzandcomplex van Hechtel-Helchteren met vallei van de Zwarte Beek (bovenloop).¹ Deze archeologienota wordt opgemaakt omdat de gecombineerde oppervlakte van de geplande bodemingrepen meer dan 1000 m² bedraagt en de gecombineerde oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft meer dan 3000 m² bedraagt.

VLAAMS ERFGOED CENRTRUM [VEC] is aangesteld om deze archeologienota in de eerste plaats door middel van een bureaustudie op te maken met het oog op een advies naar uitgesteld vooronderzoek, werfbegeleiding, of vrijgave van het terrein.

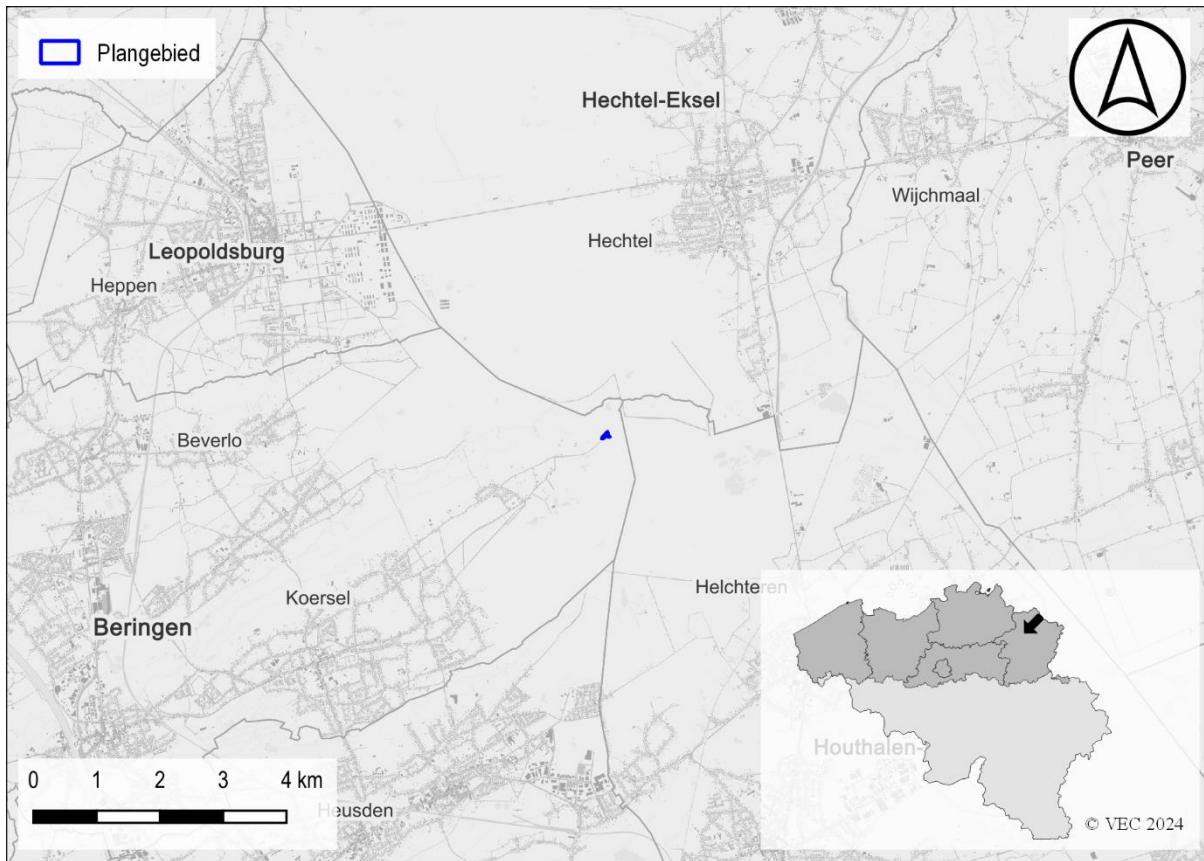
---

¹ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2024: Heide- en stuifzandcomplex van Hechtel-Helchteren met vallei van de Zwarte Beek (bovenloop) [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135253> (geraadpleegd op 24 april 2024).

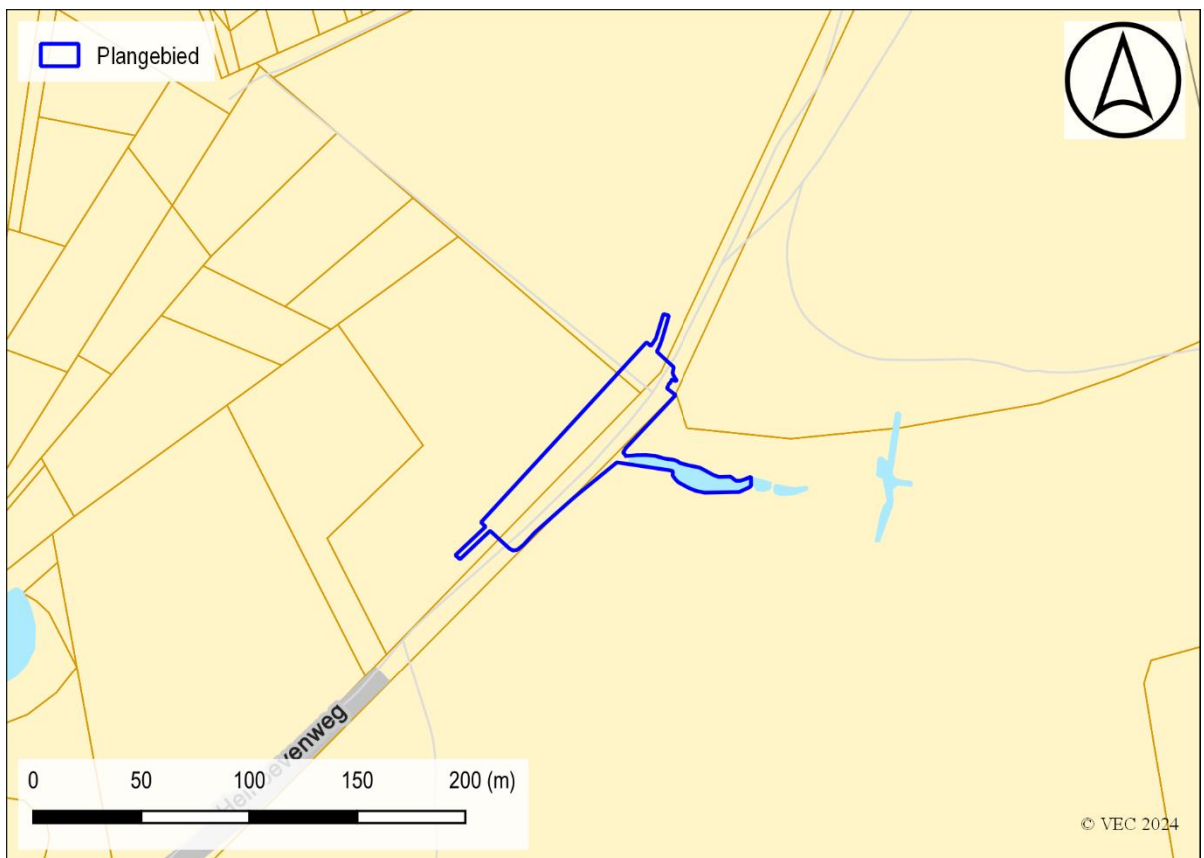
1. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

1.1 Administratieve gegevens

PROJECTCODE	2024D210	
ERKENNINGSNUMMER	OE/ERK/ARCHEOLOOG/2015/0071	
<i>BOUNDING GEOMETRY</i>	X ₁ : 217819	Y ₁ : 198177
	X ₂ : 217956	Y ₂ : 198291
KADASTER	Beringen, 5 AFD/Koersel 1AFD, Sectie A, nrs. 260A, 261, 369C + openbaar domein	
GEOGRAFISCHE INPLANTING	Kamp Beverlo-Katersdelle ter hoogte van de Heihoevenweg te Beringen	
OPZET INITIATIEFNEMER	herstellen van de natuurlijke afwatering langsheen de vallei	

Figuur 1: Ruime situering projectgebied t.a.v. GRB-basiskaart (© geopunt).

Figuur 2: Situering projectgebied t.a.v. GRB-basiskaart (© geopunt).

1.2 Synthese

De initiatiefnemer plant het herstellen van de natuurlijke afwatering ter hoogte van Katerdelle te Kamp Beverlo in Beringen (Koersel). Het bestaande geasfalteerde fietspad (op een dijkvormig lichaam) wordt opgebroken en maakt plaats voor een zwevende houten fietsbrug op palen waaronder afwatering mogelijk is. Enkele meters ten oosten van de fietsbrug wordt een voorde aangelegd zodat het gebied toegankelijk blijft voor beheer- en militaire voertuigen. Om een natuurlijke gradiënt van oost naar west te creëren in functie van natuurlijke afstroming wordt het maaiveld tussen de voorde (58,25 m TAW) en de fietsbrug (57,95 m TAW) afgegraven. Een strook van 3m breed ten westen van de fietsbrug wordt aangewerkt tot het bestaande maaiveld. Ook de zone ten oosten van de voorde wordt aangewerkt tot het bestaande maaiveld. Dit gaat afhankelijk van de locatie gepaard met kleine ophogingen of afgravingen. Om onnodige drainage te verminderen worden ook enkele bestaande grachten in de omgeving gedempt.

Het plangebied bevindt zich op het Kempens plateau, net ten zuiden van de vallei van de Zwarte beek. Het plangebied sluit nauw aan bij de zachtglooiende zuidhelling van de vallei van de Zwarte beek en de Hoogbosvliet en de rand van het hoger gelegen plateau. Het plangebied wordt gekenmerkt door Tertiaire sedimenten van de Formatie van Diest. De quartaire sequentie bestaat uit fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan, eolische afzettingen van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen en fluviatiele afzettingen van het Holoceen (type 1a). De bodem op het plangebied bestaat enerzijds uit een zeer natte zandbodem zonder profiel en anderzijds uit een natte tot matig droge zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B horizont.

Deze landschappelijke ligging zal zonder twijfel een zekere aantrekkingskracht hebben uitgeoefend op de mens voor de inplanting van diverse activiteiten. Dieper in de bodem kunnen oude loopvlakken bewaard zijn onder of tussen de Holocene fluviatiele afzettingen en de eolische afzettingen uit het Holoceen. Anderzijds bestaat de kans dat delen van het plangebied op bepaalde tijden te nat en dus niet toegankelijk waren voor de mens.

Koersel verschijnt voor het eerst in historische bronnen uit 1166. Het plangebied zelf bevindt zich echter op ruime afstand van de dorpskern van Koersel. Het landschap wordt in grote lijnen beheerst door bossen en heide, een groot areaal landduinen en de vallei van de Zwarte Beek. Het plangebied bevindt zich in de 18de-19de eeuw in het grootschalig heidegebied rond de vallei van de Zwarte beek.

Uitgestrekte delen van de omgeving behoren tot het militair domein van Leopoldsburg of kamp Beverlo. Koning Leopold I liet het Kamp van Beverlo in 1835 oprichten tegen de Nederlandse buurstaat, op een moment dat de landsgrenzen hier nog niet vast lagen. Het plangebied wordt ergens in de 19de of 20ste eeuw opgenomen in het militair domein. De orthofoto's vanaf 1971 tonen een weg op het plangebied dwars doorheen het heide- en bosgebied dat zich in de 20ste eeuw ontwikkelde.

In de ruime omgeving van het plangebied vond tot op heden amper archeologisch onderzoek plaats. Er werd slechts één proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in 2019 waarbij er enkel 2 karrensporen uit de Nieuwe tijd aan het licht kwamen. Prospecties in de 2de helft van de 20ste eeuw wijzen wel op een mogelijke menselijke aanwezigheid in het Mesolithicum, de Bronstijd en Romeinse tijd.

1.3 Gemotiveerd advies

Het plangebied bevindt zich in de 18de-19de eeuw in het grootschalig heidegebied rond de vallei van de Zwarte beek. Ergens in de 19de of 20ste eeuw wordt het opgenomen in het militair domein van Kamp Beverlo. Er werd een fietspad en beheersweg op een dijklichaam aangelegd die samen met het militaire gebruik van de omgeving zonder twijfel gezorgd hebben voor een bepaalde verstoring van het archeologisch bodemarchief.

Het dempen van bestaande grachten gaat enkel gepaard met een ophoging in een reeds verstoorde bodem en zorgt niet voor een verdere verstoring van het archeologisch bodemarchief. Voor dit deel van de werkzaamheden kan dan ook meteen een vrijgave geadviseerd worden.

De werkzaamheden die gepaard gaan met het plaatsen van de fietsbrug hebben de diepste impact. De plaatsing van de 2 brughoofden zorgen voor een verstoring tot ca. 1,4m diep, zij het in een beperkte zone van <5m². De brug zelf wordt voorzien op palen die tot 5m diep in de bodem worden geslagen. Ook hier gaat het echter om een groot aantal verspreide bodemingrepen met beperkte oppervlakte. Voor deze werken is het kosten-baten dan ook niet aangewezen verder onderzoek te voorzien en wordt eveneens een vrijgave geadviseerd.

Om een natuurlijke gradiënt van oost naar west te creëren in functie van natuurlijke afstroming wordt het maaiveld tussen de voorde (58,25 m TAW) en de fietsbrug (57,95 m TAW) afgegraven. De diepste afgravingen die hiermee gepaard gaan vinden plaats ter hoogte van het dijkvormig lichaam waarop zich het huidige fietspad en de beheersweg bevinden (tot max. 70cm diep). Ten opzichte van het natuurlijke reliëf gaat het echter over beperkte afgravingen van 10-30cm diep. Hierdoor is de impact van deze bodemingreep op het archeologisch bodemarchief eerder beperkt en kan een vrijgave geadviseerd worden.

Een strook van 3m breed ten westen van de fietsbrug wordt aangewerkt tot het bestaande maaiveld. Ook de zone ten oosten van de voorde wordt aangewerkt tot het bestaande maaiveld. Dit gaat afhankelijk van de locatie gepaard met kleine ophogingen of zeer beperkte afgravingen van 5-10cm diep. Hierdoor is de impact van deze bodemingreep op het archeologisch bodemarchief eerder beperkt en kan een vrijgave geadviseerd worden.

De geplande werkzaamheden zorgen niet of nauwelijks voor een verdere verstoring van het bodemarchief aangezien ze beperkt zijn in diepte, oppervlakte of omdat ze enkel een ophoging betreffen. Verder onderzoek is kosten-baten niet aangewezen en aldus wordt een vrijgave geadviseerd. Er hoeft geen programma van maatregelen te worden opgesteld.

Ondanks het advies tot vrijgeven van het terrein, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht, conform artikel 5.4.1 van het Onroerendergoeddecreet. De civieltechnisch uitvoerder is verplicht eventuele toevalsvondsten binnen drie dagen na ontdekking te melden bij Onroerend Erfgoed.

BIBLIOGRAFIE

LITERATUUR

Niet van toepassing

KAARTMATERIAAL

Niet van toepassing

DIGITALE BRONNEN

www.geopunt.be

<https://dov.vlaanderen.be>

<https://inventaris.onroerendergoed.be>

<https://cartesius.be>

<https://loket.onroerendergoed.be>

BIJLAGE

FIGURENLIJST

Figuur 1: Ruime situering projectgebied t.a.v. GRB-basiskaart (© geopunt).	4
Figuur 2: Situering projectgebied t.a.v. GRB-basiskaart (© geopunt).....	4

